

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th March, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

“INGLIZ VA O‘ZBEK HIKOYACHILIGIDA ONA OBRAZINING BADIY TALQINI”

Achilova Gulhayo Ismailovna
Toshkent davlat transport universiteti
Tayanch doktoranti

Annotatsiya

Jahon adabiyotida umumlashma va tipiklashtirilgan ona va bola obrazi, shubhasiz, mumtoz adabiyot kabi zamonaviy adabiyotda ham chuqur ma’naviy va axloqiy ildizlariga ega alohida adabiy hodisa sifatida tadqiq etilmoqda. Ingliz va o‘zbek tilidagi asarlarda etnik va milliy o‘zlikni anglash, zamonaviy sharoitlarda jamiyat taraqqiyoti, murakkab oilaviy munosabatlar, oila va jamiyatda ona maqomi kabi dolzarb va murakkab muammolar o‘z ifodasini topgan. Ingliz va o‘zbek tilidagi asarlarida onalik vazifalari muammolariga murojaat qilib, qahramonlarining noan’anaviy va yangi qirralarini kashf etadi. Ingliz va o‘zbek tilida ona-bola obrazining ikki tilda qiyosiy tahlili hali na ingliz va o‘zbek tilida amalga oshirilmagan. Ona-bola obrazi ham xorijiy tadqiqotchilar tomonidan yetarlicha o‘rganilmagan, shuning uchun qiyosiy shaklda ikki tilda bosqichma-bosqich ona-bola obrazi haqida ilmiy tasavvurlarni boyitishga ushbu tadqiqot keng imkoniyat yaratadi.

Kalit so‘zlar: badiiy talqin, obraz, ona-bola, hikoyachilik, etnik va milliy o‘zlik, zamon, jamiyat.

Kirish

O‘zbek adabiyotida istiqloq davrida xalqaro e’tibor va shuhratni oshirish, zamonaviy adabiy jarayonlarni tanqidiy o‘rganish va ushbu adabiyot maydonida globalizatsiya jarayonida ona-bola obrazi qiymatini oshirish zarurati, milliy-madaniy merosimizni tadqiq etish, adabiy asarlar ma’nosini yanada chuqur tushunish, adabiy asarlar jahon adabiyoti doirasida mos manzilini qo‘yish va keyingi adabiy davrlarga kuchli ta’sir ko‘rsatgan ommaviy ijodkorlar merosini o‘rganishga qaratilgan. Natijada, madaniy va intellektual sohalar sohasidagi davom etuvchi rivojlanishlar o‘zbek adabiyoti o‘rganishida bir qator yangi muammolar olib chiqaradi. Adabiy nasr va nazmda, yoki tarix, tarjima o‘rganish, adabiy-estetika, badiiy-falsafiy tafakkur, va h.k.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th March, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

sohalarda ona-bola obrazini tasvirlashning murakkabliklariga oid masalalar ko'proq e'tiborga sazovor bo'lmoqda, bu esa jahon va o'zbek akademiyasi uchun tadqiqot manbai bo'lib xizmat qiladi[2,3].

Adabiyot o'z fikrlari va shaxslari bilan rivojlanadi, bu esa jamiyatda onaning ayol sifatidagi rolini va odamlar hayotining murakkabliklarini o'z ichiga oladi. Ayollar, ayniqsa onalar tasviri hozirgi kunda o'zining ahamiyatini ko'rsatadigan ilmiy va san'at sohalarda katta muammoga aylandi. Ammo, bu harakatlar tez-tez jamiyatdagi ayollarning ichki dunyosini, ijtimoiy-siyosiy faoliyatini, onalik va uy bilan bog'liq vazifalarini, go'zallik, aql va bilim uchun kurashlarini yetarli darajada ochib bermayapti.

Asosiy qism. O'zbek adabiyotida ayol obrazining tasviri zamonaviy adabiyot va madaniyatda keng va murakkabdir. XX asrning boshlarida, ayollar obrazlarini o'zgartirish bilan yozilgan asarlar soni aniqlanadigan qo'shilgan va ular orasida O'zbekistonda rivojlanayotgan hikoya janrini o'z ichiga olgan asarlar, ya'ni, Kumushbibi, Zaynab ("O'tkan kunlar"), Zebi ("Kecha va kunduz"), Unsin ("Dahshat"), Gulnor ("Qutlug' qon"), va Saida ("Sinchalak") kabi obrazlar o'zbek adabiyotida ayol yoki ona obrazini o'zgartirishni o'z ichiga olgan asarlar orasiga kiradi. Zamonaviy adabiyot o'rganishida esa, ayol obrazini tasvirlashga qaratilgan asarlar juda ko'p bo'lmasa-da, ammo hamon har bir asarda ayol alohida va tadqiqotning ikkinchi obyekt bo'lmish bola obrazi alohida o'rganilgan. Lekin ikkala ona va bola obrazi ingliz va o'zbek tilida bir vaqtning o'zida qiyosiy tahlil etilmagan, o'rganilmagan[4,5].

Zamonaviy ingliz adabiyotida Clarice Lispectorning "The Smallest Woman in the World" asari o'z g'oyaviy pozitsiyasigakora e'tirofga loyiq. Ushbu qisqa hikoya ona va uning bolasi o'rtasidagi bog'liqlikni madaniy farqlar va ijtimoiy umidlar kontekstida o'rganadi[6]. Bu g'ayrioddiy qisqa hikoyada, bizga begona ko'rinadigan har qanday narsaga bizning qorong'u, ichki mutaassibligimizni o'rganadi. Ushbu hikoyada Marsel Pretre odamlarning eng kichik irqini qidiradi. Ammo u hech qachon yer yuzidagi eng kichkina odam borligini eng dahshatli tushida ham tasavvur qilmagan. U Afrikaning chuqur Sharqiy Kongosining eng baland daraxtlarida kichkina homilador yetuk rangli ayolni topadi. U uni "Kichik gul" deb nomlash orqali uni obyekt qib tanlaydi va uni "maymundek qora" deb ta'riflaydi. Bunda nafaqat rang balki uning ijtimoiy statusi ya'ni xizmatkor

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th March, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

darajasida ekanligi ham nazarda tutilgan. Ushbu asar “Kichik gul” butun dunyoga mashhur bo‘ldi va muallif bizga unga nisbatan turli xil munosabatni ko‘rsatadi. Cynthia Ozickning "Rosa" nomidagi hikoyasida ona-bola obrazi Roza va Magda qahramonlari misolida gavdalanadi. Asarda natsistlar kontslageridan omon qolgan 58 yoshli Roza Lyublin Bruklindagi ikkinchi qo‘l do‘konini buzib tashlaydi. 49 yoshli turmushga chiqmagan jiyani Stellaning taklifi bilan Roza Florida shtatining Mayami shahridagi keksalar mehmonxonasining kichkina xonasiga ko‘chib o‘tadi. Roza Floridani yomon ko‘radi va Stellaga o‘zining ichidagi dardlarini xatda jo‘natadi Roza Bruklindagi Stellaga no‘noq ingliz tilida uni “O‘lim farishtasi” deb atagan maktublar va lagerda vafot etgan qizi Magdaga "eng zo‘r adabiy polyak" tilida maktublar yozardi. Ushbu xatlarda ona-bola obrazi Xolokostdan omon qolgan Roza qahramoni va uning o‘g‘li bilan bo‘lgan munosabatlari atrofida shakllangan. Tim O‘Brienning "The Things They Carried" asarining o‘zbek tilidagi tarjimai “Ular olib yurgan narsalar”-qissasi faqat ona va bolaga bag‘ishlangan bo‘lmasa-da, askarning o‘y-fikrlari, onasi haqidagi xotiralarini o‘rganadi[7].

Xulosa

O‘zbek adabiyotida muqaddas va mo‘tabar ona siymosi adabiy tur hamda janrlarda sharqona tamoyillar asosida gavdalandiriladi. Jahon xalqlari badiiy adabiyotida ona obrazini yaratishda birlashtirib turuvchi mushtarak mezonlar mavjud. Ammo har bir xalq va millatga mansub ona siymosi o‘z olami, tabiati, ichki va tashqi dunyosi bilan farqlanib turadi. Muallif ijodiy niyati asosida ona obrazining turli qirralarini milliy mentalitet nuqtai nazaridan badiiy talqin etish zamonaviy adabiyotshunoslikda o‘rganilishi zarur muammolar sirasiga kiradi. Zero, Prezidentimiz ta’kidlaganidek, “Xalqimiz azal-azaldan Ona siymosini, Ayol zotini Yaratganning ulug‘ ne’mati, tengsiz mo‘jizasi, deb biladi, uni hamisha ardoqlab-asrab yashaydi. Ma’lumki, har qanday jamiyat va davlatning qay darajada xalqparvar hamda adolatli ekani uning xotin-qizlarga bo‘lgan munosabati va g‘amxo‘rliqi bilan belgilanadi”[1]. Ona siymosini turli xalqlar badiiy adabiyotida aks ettirishdagi o‘ziga xosliklarni tadqiq etish, ijodkor uslubi va badiiy mahoratining tahlili asosida milliy-madaniy xususiyatlarni ochish mavzuning dolzarbligini belgilaydi.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th March, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Xalqaro xotin-qizlar kuniga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. <https://president.uz/oz/lists/view/5036>.
2. Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. — М., 1975. — 504 с.
3. Eshmatova Y.B. Istiqloq davri o‘zbek qissachiligida ayol ruhiyatining badiiy talqini. Fil. fan. nomz...diss. — Toshkent, 2020. — 167 b.
4. Umarova F. B. Ingliz va o‘zbek nasrida ayol obrazining badiiy tasviri.// O‘zbekistonda xorijiy tillar, 2022. — № 3 (44). — B.155-166.
5. Shermurotov T., Mangu onaizor talqini. Yetuklik jozibasi (Mangu Onaizor Interpretation. The Charm of Maturity), Tashkent: Turonzaminziyo, 2017, 144 p.
6. Clarice Lispectorning "The Smallest Woman in the World" <https://static1.squarespace.com/static/574dd51d62cd942085f12091/t/5c3a3283cd83667f748e5ae3/1547317891403/The+Smallest+Woman+in+the+World+by+Clarice+Lispector.pdf>.
7. Tim O’Brienning "The Things They Carried", Flamingo, London, 1991

